

Határozatok Tára

C-119/23. sz. ügy

**Virgilijus Valančius
kontra
Lietuvos Republikos Vyriausybė**

(a Vilniaus apygardos administracinis teismas [Litvánia] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

A Bíróság ítélete (nagytanács), 2024. július 29.

„Előzetes döntéshozatal – Az EUSZ 19. cikk (2) bekezdésének harmadik albekezdése – Az EUMSZ 254. cikk második bekezdése – Az Európai Unió Törvényszéke bíráinak kinevezése – Függetlenségi garanciák – A magas szintű igazságszolgáltatási feladatok ellátásához szükséges képesség – Az Európai Unió Törvényszékének bírói tisztségére történő jelölésre irányuló nemzeti eljárás – A pályázók értékelésével megbízott független szakértői csoport – Az EUSZ 19. cikk (2) bekezdésének harmadik albekezdésében és az EUMSZ 254. cikk második bekezdésében előírt követelményeknek megfelelő pályázók érdemek szerinti listája – Az érdemek szerinti listán szereplő, a legjobbként rangsorolt pályázótól különböző pályázó jelölése – Az EUMSZ 255. cikkben említett bizottságnak a jelöltek alkalmasságáról adott véleménye”

1. *Előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések – A Bíróság hatásköre – Terjedelem – Az uniós bíróság hatáskörének hiánya – Az Európai Unió Törvényszékének bírói tisztségére történő jelölésre irányuló nemzeti eljárás – A Szerződésekben a Törvényszék bíráinak kinevezéséhez megállapított követelmények értelmezése iránti kérelem – Belfoglaltság (EUSZ 19. cikk, (2) bekezdés, harmadik albekezdés; EUMSZ 254. cikk, második bekezdés)*

(lásd: 28–34. pont)

2. *Európai uniós jog – Elvek – A hatékony bírói jogvédelemhez való jog – A bírói függetlenség elve – Terjedelem – Törvény által megelőzően létrehozott, független és pártatlan bírósághoz való fordulás joga (EUSZ 2. cikk és EUSZ 19. cikk, (2) bekezdés, harmadik albekezdés)*

(lásd: 46–50. pont)

3. *Az Európai Unió Bírósága – Az Európai Unió Törvényszéke bíráinak kinevezése – Az uniós jog által előírt függetlenségi és szakmai alkalmassági követelmények – A Törvényszék bírói tisztségére történő jelölésre irányuló nemzeti eljárásra gyakorolt hatás – A pályázók értékelésével és érdem szerinti lista összeállításával megbízott független szakértői csoportnak a kiválasztási eljárásban való közreműködését előíró nemzeti szabályozás – A nemzeti*

kormánynak az e listán szereplő, a legjobbként rangsorolt pályázótól különböző pályázó jóváhagyására irányuló javaslata – Megengedhetőség – Az említett követelmények tiszteletben tartásának garanciái (EUSZ 19. cikk, (2) bekezdés, harmadik albekezdés; EUMSZ 254. cikk, második bekezdés)

(lásd: 53., 54., 56–60., 62., 63., 65., 66. pont és a rendelkező rész)

Összefoglalás

A Vilniaus apygardos administracinis teismas (vilniusi megyei közigazgatási bíróság, Litvánia) által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem alapján eljárva a Bíróság nagytanácsa arról határoz, hogy a Szerződéseknek az Európai Unió Törvényszéke bíráinak kinevezésére vonatkozó rendelkezései¹ milyen hatással vannak az e feladatok ellátására jelölt személy kiválasztására irányuló nemzeti eljárásra.

2016-ban V. Valančius a Törvényszék bírójává nevezték ki. Megbízatásának 2019. augusztusi lejártát követően továbbra is ellátta feladatait.² 2021-ben eljárás jött létre a Törvényszék bírói tisztségére jelölendő személy kiválasztására.³ Ezen eljárásnak megfelelően egy többségében független szakértőkből álló munkacsoport összeállította a kapott pontszám alapján csökkenő sorrendbe rendezett pályázók érdem szerinti listáját. E listán V. Valančius volt a legjobbként rangsorolt pályázó.

2022-ben a litván kormány úgy határozott, hogy az e listán másodikként rangsorolt személyt jelöli a Törvényszék bírói tisztségére. Az EUMSZ 255. cikkben említett bizottság e jelölttel kapcsolatos kedvezőtlen véleményét követően e kormány úgy határozott, hogy az ugyanezen listán harmadikként rangsorolt személyt jelöli. 2023-ban ez utóbbi személyt kinevezték a Törvényszék bírójává.

V. Valančius a kérdést előterjesztő bíróság előtt vitatta a litván kormány által a jelölésről hozott határozatok jogszerűségét, és többek között azt kérte, hogy e kormányt kötelezzék a pályázati eljárás újbóli megnyitására és az érdem szerinti listán legjobbként rangsorolt jelölt nevének benyújtására.

A kérdést előterjesztő bíróság ebben az összefüggésben kérte a Bíróságtól, hogy az értelmezze a Szerződéseknek a Törvényszék bíráinak kinevezésére vonatkozó rendelkezéseit.

A Bíróság álláspontja

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálására vonatkozó hatáskörét illetően a Bíróság megjegyzi, hogy az uniós jog szerint⁴ a Törvényszék valamely bírójának kinevezésére irányuló eljárás három szakaszból áll. Az első szakaszban az érintett tagállam kormánya jelöltet állít a Törvényszék bírói tisztségére, és e jelölést eljuttatja a Tanács Főtitkárságához. A második szakaszban az EUMSZ 255. cikkben említett bizottság véleményt nyilvánít arról, hogy e jelölt az

¹ Az EUSZ 19. cikk (2) bekezdésének harmadik albekezdése és az EUMSZ 254. cikk második bekezdése.

² Az Európai Unió Bírósága alapokmánya 5. cikkének harmadik bekezdése alapján.

³ A Litván Köztársaság igazságügyi miniszterének 2021. március 9-i 1R-65. sz. rendeletével elfogadott Pretendentų į Europos Sąjungos bendrojo teismo teisėjus atrankos tvarkos aprašasnak (az Európai Unió Törvényszékének bírói tisztségére jelölt személyek kiválasztására irányuló eljárásra vonatkozó szabályok) az alapeljárás tárgyát képező jogvita idején hatályos változata.

⁴ Többek között az EUSZ 19. cikk (2) bekezdésének harmadik albekezdése, az EUMSZ 254. cikk második bekezdése és az EUMSZ 255. cikk szerint.

EUMSZ 254. cikk második bekezdésében előírt követelményekre tekintettel alkalmas-e a bírói feladatoknak a Törvényszéken történő ellátására. A harmadik szakaszban, amely az e bizottsággal folytatott konzultációt követően történik, a tagállamok kormányai képviselőiken keresztül az említett jelöltet a Törvényszék bírójává nevezik ki az érintett tagállam kormányának javaslatára, közös megegyezéssel hozott határozattal. Ezért a valamely tagállam kormánya által hozott, a Törvényszék bírói tisztségére jelölt személyre vonatkozó határozat az EUSZ 19. cikk (2) bekezdésének harmadik albekezdése és az EUMSZ 254. cikk második bekezdése által szabályozott kinevezési eljárás első szakaszának minősül, és így e rendelkezések hatálya alá tartozik. E körülmények között e rendelkezések értelmezése nyilvánvalóan a Bíróság előzetes döntéshozatali hatáskörébe tartozik.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések érdemét illetően a Bíróság hangsúlyozza, hogy a bíróságok függetlenségére vonatkozó követelmény az Uniónak és tagállamainak az EUSZ 2. cikkben rögzített egyik alapvető értékét konkretizálja, amelyek meghatározzák magát az Unió mint közös jogrend identitását, és amelyeket mind az Unió, mind pedig a tagállamok kötelesek tiszteletben tartani. Mivel e követelmény – amely két szempontot foglal magában, a szigorú értelemben vett függetlenséget és a pártatlanságot – az ítélethozatali tevékenység szerves része, és mivel az EUSZ 19. cikk együttesen az Európai Unió Bíróságára és a nemzeti bíróságokra bízta a bírósági felülvizsgálat biztosítását az uniós jogrendben, az egyaránt vonatkozik az uniós szintre, így a Törvényszék bíróira, valamint a tagállami szintre, a nemzeti bíróságokra is.

Továbbá a Bíróság emlékeztet arra, hogy a törvény által megelőzően létrehozott bíróságra vonatkozó követelmény szorosan kapcsolódik többek között a függetlenség követelményéhez abban az értelemben, hogy mindkettő azon alapelvek tiszteletben tartására irányul, mint a jog elsődlegessége és a hatalmi ágak szétválasztása, amely elvek alapvető fontosságúak a jogállamiság szempontjából, amelynek értékét az EUSZ 2. cikk is megerősíti. A törvény által megelőzően létrehozott bíróságra vonatkozó követelmény a jellegénél fogva magában foglalja a bírák kinevezésének folyamatát is, azzal, hogy a bíróság függetlenségét többek között a tagjai kinevezésének módja határozza meg.

E tekintetben a Törvényszék bíróinak kinevezésére vonatkozó anyagi jogi feltételeknek és eljárási szabályoknak lehetővé kell tenniük a jogalanyok azzal kapcsolatos minden jogos kétségének kizárását, hogy e bírák megfelelnek az EUSZ 19. cikk (2) bekezdésének harmadik albekezdésében és az EUMSZ 254. cikk második bekezdésében előírt követelményeknek, amelyek egyaránt vonatkoznak a „függetlenség garanciáira” és a „magas igazságszolgáltatási feladatok ellátásához szükséges képességre”. E célból többek között biztosítani kell a Törvényszék bíróinak kinevezésére irányuló teljes eljárásnak, és következőképpen ezen eljárás eredményének az integritását ezen eljárás minden egyes szakaszában.

Így először is a Törvényszék bírói tisztségére pályázó személy jelölésének nemzeti szakaszát illetően a Bíróság megállapítja egyrészt, hogy mivel az uniós jogban nincsenek erre vonatkozó különös rendelkezések, az egyes tagállamok belső jogrendjének feladata meghatározni az ilyen jelölés eljárási szabályait, azzal a megkötéssel, hogy e szabályok nem kelthetnek jogos kétségeket a jogalanyokban a tekintetben, hogy a javasolt jelölt tiszteletben megfelel-e az EUSZ 19. cikk (2) bekezdésének harmadik albekezdésében és az EUMSZ 254. cikk második bekezdésében előírt követelményeknek. E tekintetben az a körülmény, hogy a bírák kinevezési folyamatában részt vesznek a jogalkotó vagy a végrehajtó hatalom képviselői, önmagában nem alkalmas arra, hogy ilyen jogos kétségeket keltsen a jogalanyokban. Mindemellett a független tanácsadó szervek

közreműködése, valamint az indokolási kötelezettségnek a nemzeti jogban való fennállása hozzájárulhat a kinevezési eljárás objektivitásához azáltal, hogy behatárolja a kinevezésre jogosult intézményt megillető mérlegelési jogkört.

Másrészt, ami a Törvényszék bírói tisztségére pályázók kiválasztására és jelölésére vonatkozó érdemi feltételeket illeti, a Bíróság hangsúlyozza, hogy a tagállamoknak, bár széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek e feltételek meghatározását illetően, az e célból elfogadott eljárási szabályoktól függetlenül biztosítaniuk kell, hogy a javasolt pályázók megfeleljenek az EUSZ 19. cikk (2) bekezdésének harmadik albekezdésében és az EUMSZ 254. cikk második bekezdésében előírt függetlenségi és szakmai alkalmassági követelményeknek.

Ezt követően a Bíróság hangsúlyozza, hogy annak e követelményekre tekintettel történő vizsgálata, hogy a tagállamok által javasolt jelöltek alkalmasak-e a Törvényszék bírói tisztségének betöltésére, az EUMSZ 255. cikkben említett bizottságnak is feladata. Az e megfelelésre vonatkozó véleményének elfogadásához ugyanis e bizottságnak meg kell vizsgálnia, hogy a jelölt megfelel-e a függetlenségre és a szakmai alkalmasságra vonatkozóan a Szerződésben a Törvényszék bírói tisztségének betöltéséhez előírt követelményeknek.

Ebben az összefüggésben a Bíróság pontosítja, hogy a nyílt, átlátható és szigorú kiválasztási eljárás releváns tényező annak vizsgálata során, hogy a jelölt megfelel-e ezeknek a követelményeknek, ám az ilyen eljárás hiánya önmagában nem minősül olyan indoknak, amely alapján e megfelelést kétségbe lehetne vonni. E vizsgálat céljából az EUMSZ 255. cikkben említett bizottság kiegészítő információk vagy az általa a határozathozatalhoz szükségesnek tartott más adatok közlését kérheti a jelölést benyújtó kormánytól.

Végül a Bíróság jelzi, hogy az EUSZ 19. cikk (2) bekezdésének harmadik albekezdésében és az EUMSZ 254. cikk második bekezdésében előírt követelmények tiszteletben tartásának biztosítása a képviselőik útján eljáró tagállami kormányokat is terheli, amikor az EUMSZ 255. cikkben említett bizottság által kiadott véleményre tekintettel úgy döntenek, hogy az e kormányok valamelyike által javasolt jelöltet a Törvényszék bírójává nevezik ki. A kinevezést követően ugyanis a jelölt az Unió bírójává válik, és nem az őt jelölő tagállamot képviseli.

E megfontolásokra tekintettel a Bíróság megállapítja, hogy ha valamely tagállam olyan eljárást vezetett be a Törvényszék bírói tisztségére pályázók kiválasztására, amelynek keretében egy többségében független szakértőkből álló csoport feladata e pályázók értékelése, és közülük az EUSZ 19. cikk (2) bekezdésének harmadik albekezdésében és az EUSZ 254. cikk második bekezdésében előírt követelményeknek megfelelő személyek érdem szerinti listájának összeállítása és ajánlasként az e listán legjobbként rangsorolt pályázó megjelölése, az a tény, hogy e tagállam kormánya úgy határozott, hogy az e listán szereplő, a legjobbként rangsorolt pályázótól különböző személyt jelöl, önmagában nem elegendő annak megállapításához, hogy e jelölés jogos kétségeket ébreszthet azzal kapcsolatban, hogy a jelölt pályázó megfelel-e ezeknek a követelményeknek. Egyébiránt az a tény, hogy az EUMSZ 255. cikk szerinti bizottság kedvező véleményt nyilvánított a nemzeti kormány által javasolt azon jelöltről, aki a harmadik helyen szerepel ugyanezen a listán, megerősíti, hogy a tagállamok kormányainak az e jelöltet kinevező határozata megfelel e követelményeknek.